

**PROFESSIONELE BACHELOR IN HET ONDERWIJS
SECUNDAIR ONDERWIJS**

Bachelorproef

De Japanse middeleeuwen

In welke mate zijn de Japanse middeleeuwen toepasbaar in het onderwijs?

Voorwoord

Deze bachelorproef over de Japanse middeleeuwen is ontstaan in het kader van mijn afstuderen voor de opleiding leerkracht secundair onderwijs in het departement PXL-education. Het doel van deze bachelorproef is om meer variatie te brengen in het onderwijs aangezien dit onderwerp zelden aangesneden wordt in de lessen. Het is de bedoeling dat deze bachelorproef in de praktijk gebruikt zal worden en zal ook ter beschikking komen voor alle geïnteresseerde leerkrachten.

Samen met mijn eerste promotor, Els Vinckx, had ik al een ruw idee voor deze bachelorproef uitgewerkt. Daarna kon het onderzoek beginnen. Toen ik in het tweede jaar van de bachelorproef overschakelde naar mijn tweede promotor, John Aelbrecht, had ik al veel boeken gelezen die ik kon gebruiken voor mijn bachelorproef. Het was dan ook nodig dat mijnheer Aelbrecht er mij tijdens onze besprekingen altijd aan herinnerde dat ik mijn werk ook goed moest afbakenen en dat het ook in de praktijk toepasbaar moest zijn. Voor dit laatste deel heb ik raad kunnen vragen bij mijn oud-leraar voor het vak geschiedenis, Ariane Cleeremans, die mij toestond om de bachelorproef in haar klas te komen testen. De feedback die ik daar meekreeg heeft ervoor gezorgd dat de volledige cursus gestroomlijnder is in de definitieve versie.

Vervolgens zou ik graag de volgende mensen bedanken: mevrouw Vinckx voor de begeleiding in de eerste maanden van mijn bachelorproef en om mij te helpen met het ruwe idee van de bachelorproef. Mevrouw Cleeremans die mij de kans gaf om mijn bachelorproef te testen in het Koninklijke Atheneum in Lommel. En Meneer Aelbrecht van wie de hulp van onschatbare waarde was aangezien hij mij steeds weer hielp bij de afbakening van de bachelorproef. Ik wil ook graag mijn moeder bedanken die de bachelorproef volledig heeft nagelezen en ook nuttig advies gaf op cruciale momenten, dit was essentieel om deze bachelorproef tot een goed einde te brengen.

Veel leesplezier!

Jordi Willekens

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	3
Inhoudsopgave.....	4
Inleiding.....	5
1 Het onderzoek.....	6
1.1 De onderzoeksvraag	6
1.2 Bijvragen	6
1.2.1 Hoe verzamel ik de nodige informatie voor mijn onderzoek?	6
1.2.2 Welke materialen moet ik maken voor mijn eindwerk?	6
1.2.3 Hoe integreer ik ICT in mijn cursus over de Japanse middeleeuwen?	6
1.2.4 Passen de Japanse middeleeuwen in het leerplan?	7
1.3 Proces (stappenplan)	8
1.4 Reflectie	8
1.5 Samenvatting	9
1.6 Theoretische tekst voor de leerkracht.....	10
2 Cursus: De Japanse middeleeuwen	26
2.1 Cursus: Kamakura -periode.....	26
2.2 Cursus: Muromachi-periode	26
2.3 IT-les: Sengoku-periode	26
2.4 Bijhorende lesvoorbereidingen	27
2.4.1 Lesvoorbereiding Kamakura-periode.....	27
2.4.2 Lesvoorbereiding Muromachi-periode	30
Besluit	35
Literatuurlijst.....	36
Geraadpleegde werken	37
Bijlagen	38

Inleiding

Dit werk is ontstaan vanuit mijn persoonlijke interesse in de levenswijze van de samurai, het onderwerp voor dit eindwerk was dus heel snel bepaald. Concreet bespreekt de bachelorproef de belangrijkste punten uit de Japanse middeleeuwen op het niveau van leerlingen van jaar 3 en jaar 4 met een aansluitende IT les in jaar 5. De onderwerpen die in de bachelorproef behandeld worden zijn zeer veel besproken in films, series, stripverhalen, videogames, boeken, etc. maar zelden in het onderwijs. De samurai en hun leiders die zo populair zijn in de fictie worden hier op een historisch correcte manier besproken. De focus ligt daarbij niet enkel op de heroïsche daden van de periodes, maar ook op de context waarin deze cultuur zich heeft kunnen ontwikkelen. De verheerlijking van de Japanse geschiedenis maakt het vaak moeilijk voor onderzoekers om feit van fictie te onderscheiden en niet alle werken zijn even betrouwbaar. Dit is de grote reden waarom de geschiedenis van Japan vaak gemeden wordt in het onderwijs, de focus van de meeste leerwerkboeken lag tot nu toe dan ook meestal op andere beter uitgewerkte samenlevingen. Japan wordt echter toch bij bepaalde leerplandoelstellingen van het GO! en het VVKSO benoemd als een optie voor de lessen over niet-westerse samenlevingen. Met deze bachelorproef hoop ik om Japan toegankelijk te maken voor de leerkrachten die wat meer variatie in hun leerstof willen brengen, het onderwerp biedt inzichten in de geschiedenis die je bij de bespreking van andere niet-westerse samenlevingen nooit zal bekomen.

Dit werk streeft naar gebruiksgemak voor de leerkracht en historische correctheid, daarnaast moesten alle leerplandoelstellingen bereikt worden binnen de daarvoor voorziene tijdspanne. Daarom volgt de cursus dezelfde methodologie die in de andere leerwerkboeken ook gebruikt wordt, de cursus is aangepast aan het onderwijs en kan flexibel ingezet worden. Daarnaast komt de cursus met een bijhorende theoretische tekst die de leerkracht toestaat om zich in te lezen in het onderwerp, zodat hij/zij over genoeg expertise beschikt om moeilijke vragen te beantwoorden. De derde en laatste periode die besproken wordt in de bachelorproef komt in de vorm van een IT les, waardoor dit hoofdstuk op verschillende manieren ingezet kan worden. Zo kan de leerkracht dit als een huistaak geven, het geven als taak tijdens een studie of een les in een computerlokaal waarbij de leerkracht vrij is om de leerlingen te observeren en bij te staan waar nodig. Daarnaast is de informatie die zowel in de cursus als de theoretische tekst gebruikt wordt altijd gedubbelcheckt. De vele bronnen die gebruikt zijn om de theoretische tekst te maken zijn van een goede kwaliteit en de leerkracht hoeft zich geen zorgen te maken over foute informatie of over een verkeerde neerzetting van de Japanse cultuur. De cursus valt aan te raden voor alle geïnteresseerde leerkrachten, maar is getest op een klas in de ASO richting in het vierde jaar. Het is echter niet ongeschikt om te gebruiken in een TSO richting aangezien de haalbaarheid van de doelstellingen vooral afhangt van de lesstijl van de leerkracht.

Departement PXL-Education
Vildersstraat 5, 3500 Hasselt
Tel: +32 11 77 50 62
education@pxl.be
www.pxl.be

1 Het onderzoek

1.1 De onderzoeksvraag

Onderzoeksvraag: In welke mate zijn de Japanse middeleeuwen toepasbaar in het onderwijs?

1.2 Bijvragen

1.2.1 Hoe verzamel ik de nodige informatie voor mijn onderzoek?

Aangezien het onderzoek theoretisch gericht is moet ik vooral goede geschiedkundige bronnen hebben die de Japanse middeleeuwen in zijn geheel bespreken. De gebruikte bronnen in dit onderzoek zijn voornamelijk: Samenvattende werken over de Japanse middeleeuwen, atlanten, papers, ...

Wegens gebrek aan goede internetbronnen zal dit onderzoek vooral veel bronnen uit bibliotheken en universiteiten moeten raadplegen. Daarnaast is er ook nood aan enkele buitenlandse bronnen die meer uitleg verschaffen over enkele kenmerken van de Japanse middeleeuwen die in de Nederlandstalige bronnen niet uitvoerig genoeg besproken worden.

1.2.2 Welke materialen moet ik maken voor mijn eindwerk?

Het doel van deze bachelorproef is om een meteen inzetbare cursus af te leveren voor gebruik in het secundair onderwijs. Daarom moet ik de volgende materialen maken: Een cursus over de verschillende periodes van de Japanse middeleeuwen, een theoretische tekst voor de leerkrachten die zichzelf willen informeren over dit onderwerp, lesvoorbereidingen die de doelstellingen bevatten die een leerkracht kan behalen met de cursus en een bijhorende IT-les om de overige leerstof af te handelen in een taak of tijdens een les in een computerlokaal. Deze materialen worden in deze volgorde gemaakt zodat er een logisch vervolg komt op elke stap die ik maak in deze studie.

1.2.3 Hoe integreer ik ICT in mijn cursus over de Japanse middeleeuwen?

In deze bachelorproef maak ik gebruik van een reeks filmpjes die ik vertaald heb van het Engels naar het Nederlands. Deze filmpjes gaan over de periode vlak na mijn cursus en bespreken de gevolgen van de Kamakura-periode en de Muromachi-periode. Indien een leerkracht dus eerst de cursus en daarna de filmpjes met de bijhorende opdrachten afwerkt dan heeft hij/zij de volgende periodes besproken: De Kamakura-periode, De Muromachi-periode en de Sengoku-periode. De bijhorende bundel die ik bij de filmpjes hebt gemaakt bestaat uit enkele vragen met een antwoordsleutel voor de leerkracht, met daarnaast qr-codes en links naar de verschillende filmpjes.

1.2.4 Passen de Japanse middeleeuwen in het leerplan?

Dit werk is gebaseerd op het leerplan van het GO! in de tweede graad ASO, ik heb zelf ook doelstellingen uitgewerkt in twee lesvoorbereidingen die bij beide hoofdstukken horen. Beide hoofdstukken in de cursus zijn ook gemaakt om deze doelstellingen te kunnen bereiken met het aangereikte materiaal. Zie leerplandoelstellingen GO! 2de graad geschiedenis ASO nummer 2010/010. Japan wordt hier ook vermeldt als een mogelijkheid.

STUDIE VAN NIET-WESTERSE SAMENLEVINGEN: 375-1500

DECR. NR.	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN
ET 9	43 de bestudeerde leerinhouden van de niet-westerse samenlevingen tussen 375 en 1500 situeren in tijd en ruimte en het verband aangeven tussen beide.	Te bestuderen leerinhouden <ul style="list-style-type: none"> • Ontstaan en verspreiding van de Islam. • Minstens één samenleving naar keuze: Inca's, Maya's, Azteken, Japan, China, India, zwart Afrika ...
ET 1	44 de relativiteit van de westerse periodisering aantonen door te vergelijken met andere periodisering.	Periodisering in niet-westerse samenlevingen.
ET 10 ET 25* ET 27*	45 minstens 1 probleemstelling per bestudeerde leerinhoud van de niet-westerse samenlevingen tussen 375 en 1500 uitwerken.	Voorbeelden van probleemstellingen <ul style="list-style-type: none"> • Hoe werd de islam een wereldgodsdienst? • Wat hebben de monotheïstische godsdiensten met elkaar gemeen? • Wat is de eigenheid van de bestudeerde niet-westerse samenleving?
ET 2	46 voor twee maatschappelijke domeinen naar keuze minstens één voorbeeld van een overeenkomst en één voorbeeld van een verschil geven tussen de bestudeerde ontwikkelingsfasen van de westerse en minstens één van de bestudeerde niet-westerse samenlevingen tussen 375 en 1500.	Voorbeelden van overeenkomsten tussen de westerse en de islamsamenleving <ul style="list-style-type: none"> • Politiek domein: verwevenheid tussen wereldlijke en geestelijke macht; • Economisch domein: landbouwsamenleving. Voorbeelden van verschillen tussen de westerse en de islamsamenleving <ul style="list-style-type: none"> • Sociaal domein: andere sociale verhoudingen; • Cultureel domein: bloei wetenschappen in de islamsamenleving.

DECR. NR.	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN
ET 15 ET 17 ET 18 ET 19	47 door de leraar aangereikte of zelf gevonden informatie over de niet-westerse samenlevingen tussen 375 en 1500 aan de hand van vragen of een afgebakende opdracht kritisch analyseren, hoofd- en bijzaken erin van elkaar onderscheiden en er de nodige gegevens uit halen om een probleemstelling te beantwoorden.	Toe te passen per bestudeerde leerinhoud van de niet-westerse samenlevingen tussen 375 en 1500 op minstens <ul style="list-style-type: none"> • twee materiële bronnen en/of landschappelijke getuigen en/of geschreven bronnen; • twee historiografische informatiebronnen (tekstueel, auditief, visueel, audiovisueel, multimediaal ...)
ET 20 ET 22 ET 25*	48 uit de aangereikte of zelf gevonden historische informatiebronnen over de niet-westerse samenlevingen tussen 375 en 1500 een standpunt halen en daarover onder begeleiding een vraag formuleren en eventueel een eigen standpunt beargumenteren.	Toe te passen, waar mogelijk, op het materiaal uit het vorige leerplandoel.
ET 21	49 aan de hand van gerichte vragen, historische documenten over de niet-westerse samenlevingen tussen 375 en 1500 met elkaar vergelijken en hieruit een gefundeerd besluit trekken.	Toe te passen, waar mogelijk, op het materiaal uit het vorige leerplandoel.
ET 3	50 begrippen die gerelateerd zijn aan de niet-westerse samenlevingen tussen 375 en 1500 binnen hun specifieke context verklaren en, waar mogelijk, in andere contexten toepassen.	De begrippen <ul style="list-style-type: none"> • Islam; • <i>Sjiïeten/soennieten (U).</i>
ET 5 ET 27* ET 29*	51 de fundamentele kenmerken omschrijven van de bestudeerde niet-westerse samenlevingen tussen 375 en 1500.	Voorbeelden <ul style="list-style-type: none"> • Voor de islamsamenleving: verwevenheid van wereldlijke en geestelijke macht, sociale verhoudingen, karavaanhandel, de islamitische geloofsleer, rol van wetenschappen/filosofie/kunst ... • Voor de vrij gekozen samenleving: afhankelijk van de gekozen samenleving.

DECR. NR.	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN
ET 6 ET 27* ET 29*	52 mogelijke onderlinge verbanden en wisselwerkingen binnen en tussen de maatschappelijke domeinen van de niet-westerse samenlevingen tussen 375 en 1500 aantonen.	Voorbeelden <ul style="list-style-type: none"> • Verwevenheid van het wereldlijke en het geestelijke in de islamsamenleving; • Impact van het geloof op alle maatschappelijke domeinen; • Afhankelijk van de gekozen samenleving.
ET 13 ET 25* ET 28* ET 29*	53 minstens 1 aspect van de niet-westerse samenlevingen tussen 375 en 1500 historiseren en/of actualiseren.	Voorbeelden <ul style="list-style-type: none"> • De wisselwerking tussen de islamwereld en de westerse wereld; • Interpretatie van de koran doorheen de geschiedenis; • Conflict tussen de Sjiieten en de Soennieten; • Afhankelijk van de gekozen samenleving.

1.3 Proces (stappenplan)

1	Zorgen voor een historische wereldatlas voor de situering in tijd en ruimte.
2	Zoeken naar samenvattende werken die de belangrijkste elementen van de Japanse middeleeuwen bespreken.
3	Het samenvatten van de leerstof in een theoretische tekst voor de geïnteresseerde leerkrachten die zich willen inlezen in het onderwerp.
4	Het opstellen van vragen die in de cursus beantwoord moeten worden.
5	De structuur van de moderne leerwerkboeken inbrengen in de cursus, zodat de methodologie van lesgeven op dezelfde manier toegepast kan worden.
6	Zorgen voor meer beeldmateriaal en landkaarten die in de theoretische tekst en de cursus verwerkt kunnen worden, zodat de besproken leerstof gevisualiseerd kan worden.
7	Het maken van een IT-element. → Het vertalen van de filmpjes, het opstellen van een bijhorende taak en de toevoeging van links en qr-codes.
8	De layout van de verschillende documenten aanpassen en uniform maken met de rest van de bachelorproef.
9	De verschillende documenten samenbrengen en op elkaar laten aansluiten.

1.4 Reflectie

Dit onderzoek focust voornamelijk op de tweede graad ASO en de cursus is ook getest in en aangepast aan een ASO-richting. De leerstof is dan ook moeilijk verwerkbaar aangezien het volledig onbekend is voor de leerlingen en de leerkracht. Hoewel de uitwerking van deze bachelorproef de leerkracht toestaat om zich in te lezen is het ook aannemelijk dat deze leerstof toch zeer complex is. Een leerkracht die deze cursus wil gebruiken zal de tekst niet in één keer goed kennen en het vergt tijd om de Japanse middeleeuwen goed te begrijpen. Daarnaast wil ik er ook op wijzen dat het zeker niet té moeilijk is voor het doelpubliek en zeker kan dienen als volwaardig lessenpakket om 3 uren verspreid over 3 jaren in te vullen.

Als voortzetting van dit onderzoek kunnen de periodes voor en na de Japanse middeleeuwen ook nog onderzocht worden, aangezien het land een rijke en interessante geschiedenis heeft. Indien iemand deze leerstof toch in een TSO-richting wil toepassen, dan is dat zeker mogelijk het is vooral belangrijk dat de uitleg van de leerkracht op het niveau van de leerlingen is. Daarnaast moet wil ik ook even benadrukken dat de besproken leerstof in deze cursussen een selectie is uit de geschiedenis van Japan en dat er over diezelfde periode nog veel meer te vertellen valt. Aangezien dit onderzoek ook voornamelijk binnen de schoolcontext wil fungeren is het ook aangepast aan het aantal uren die een leerkracht ter beschikking heeft.

1.5 Samenvatting

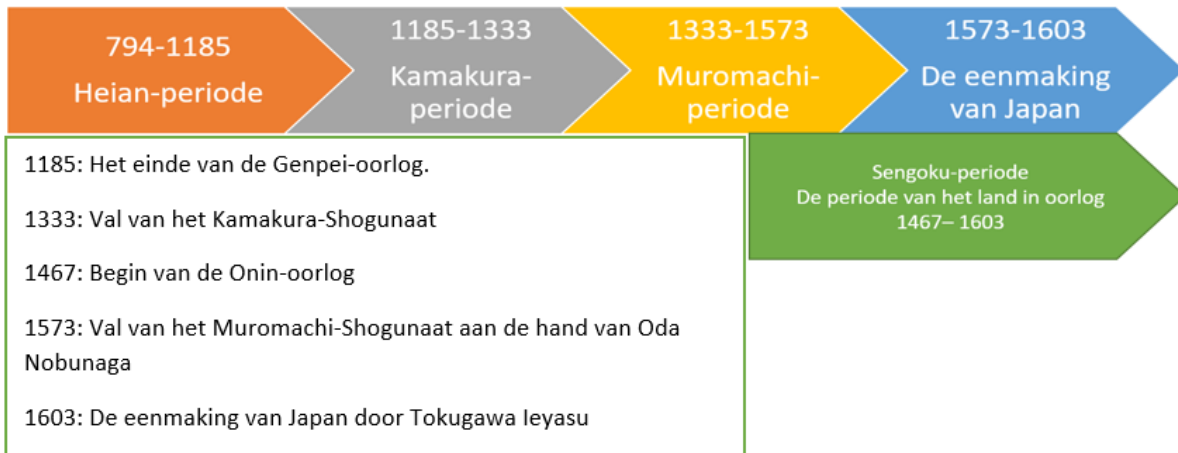
De bedoeling was vanaf het begin om deze leerstof wat toegankelijker te maken voor de leerkracht en de leerling aangezien er nog geen soortgelijke werken bestaan in België. Een leerkracht geschiedenis die lesgeeft in het derde en vierde jaar kan beschikken over een uitgebreide tekst die meer context biedt aan de cursus, zo moet een geïnteresseerde leerkracht niet verder zoeken naar de juiste informatie. Voor de leerlingen is er een leerwerkboek dat de standaardregels van de geschiedenis respecteert. Zo begint elk hoofdstuk met een situering in tijd en ruimte en worden de 4 maatschappelijke domeinen telkens besproken. Met tekst en beeld zorgt de cursus er ook voor dat de leerlingen voldoende informatie hebben om een beeld te schetsen over middeleeuws Japan alvorens ze de verschillende vragen en opdrachten gaan invullen. De lessen zijn ook getest en gekeurd in het Koninklijke Atheneum van Lommel in klas 4 ASO. Door de verkregen feedback tijdens deze lessen kon ik twee lesvoorbereidingen toevoegen die door de leerkracht gebruikt kunnen worden. Ze dienen dan als basis voor zijn of haar eigen lesvoorbereidingen. De doelstellingen, leerplandoelstellingen, eindtermen en vakoverschrijdende eindtermen zijn zo gelinkt aan de diverse opdrachten en teksten die in de cursus aan bod komen.

De cursus bespreekt twee periodes uit de Japanse geschiedenis: De Kamakura-periode (1185-1333) en de Muromachi-periode (1333-1573). Deze twee periodes vormen samen de Japanse middeleeuwen, het valt op dat deze periodes verschillend zijn van onze eigen middeleeuwen. Dit heeft te maken met de evolutie die Japan doormaakte in deze periode. De Japanse middeleeuwen lijken qua evolutie dan ook op de Europese middeleeuwen. De algemene focus van de cursus en de theoretische tekst ligt dan ook op deze evolutie en de verschillende maatschappelijke vlakken. Iedere grote verandering die Japan doormaakt op politiek, cultureel, sociaal of economisch vlak wordt grondig besproken in de cursus. Dit geldt voor zowel het hoofdstuk over de Kamakura-periode als het hoofdstuk over de Muromachi-periode. De vooropgestelde tijdspanne waarin beide hoofdstukken afgewerkt moeten worden in een echte lessituatie bedraagt 2 uren. Ik suggereer dat je dit opsplitst over 2 jaar: in jaar 3 kan een leerkracht het hoofdstuk over de Kamakura-periode behandelen gezien deze problemen overeenkomen met de problemen van feodaal Europa. De Muromachi-periode kan dan in jaar 4 gegeven worden omdat dit beter aansluit op de problematiek die behandeld wordt in de meeste leerwerkboeken over de Europese geschiedenis. Indien de cursus gebruikt wordt met de bijbehorende lesvoorbereidingen als basis voor de les kan deze bachelorproef dienen om de leerplandoelstellingen betreffende de niet-westerse samenlevingen in jaar 3 en jaar 4 af te werken.

1.6 Theoretische tekst voor de leerkracht

De Japanse Middeleeuwen

De Kamakura-periode

Japan was geen unitaire staat aan het einde van de twaalfde eeuw, maar eerder een dyarchie. De machtsverhouding was wel in het voordeel van het bakufu in Kamakura. De Shogun had meer invloed en macht dan de keizer, maar de keizer had ook nog steeds zijn eigen machtsbasis en zijn eigen hoofdstad. Voor 1180 was de keizer de grootste machthebber in Japan, maar de stichting van het bakufu in 1185 veranderde deze machtsverhouding. Het bakufu ontstond door de oorlog tussen de Minamoto-clan en de Taira-clan. Deze oorlog was echter niet enkel een oorlog tussen twee grote clans, maar eerder een burgeroorlog geleid door deze twee clans. De oorlog ging over verschillende aspecten van de Japanse samenleving: Regionale belangen versus centrale belangen, de elite versus de krijgersklasse Het hof van de keizer zag de militaire aristocratie niet als de belangrijkste schakel in de administratie op het platteland. Het hof van de keizer zag hun eigen macht als de dominante macht en ze waren er zeker van dat zij nog steeds absolute superioriteit hadden in Japan. In realiteit verloren ze op het platteland steeds meer macht aan de militaire aristocratie. Deze militaire aristocratie heet de bushi (= de krijgersklasse), zij zijn de klasse die tijdens de Kamakura-periode een grote toename zal krijgen in hun macht en invloed.

De Japanse economie voor het bakufu in Kamakura was grotendeels afhankelijk van de landbouwopbrengsten. De landbouwgronden waren onderverdeeld in private landbouwgronden en publieke landbouwgronden. Een stuk landgoed werd dan beheerd door een gouverneur, of grootgrondbezitter. De meest vooraanstaande grootgrondbezitters waren uitsluitend nobelen en geestelijken. Het waren vaak de mensen die deze posities al bij de keizer uitoefenden, die mochten verder doen. De grootgrondbezitters waren dus vaak aanwezig in de hoofdstad en dit zorgde ervoor dat zij mensen moesten aanduiden die hun gronden voor hen moesten beheren. Het is dan ook geen verrassing dat vele hovelingen er nogal een extravagante levensstijl op nahielden, aangezien zij in de hoofdstad zaten, samen met de rijkste elite van het land. Deze mensen waren ook geen hovelingen omwille van hun competenties, maar wel omwille van hun geërfd rijkdommen. De burgeroorlog die plaatsvond aan het begin van de Kamakura-periode zorgde ervoor dat er op lokaal niveau steeds meer belang gehecht werd aan de rol van de krijgers (= de bushi). Hierdoor ontstond er een splitsing van belangen tussen de krijgers en het hof in Kyoto. Uiteindelijk zou de winnaar van de burgeroorlog en oprichter van het bakufu, Minamoto Yoritomo, hiervan gebruik maken om zijn eigen machtspositie als shogun (= leider van het bakufu) te versterken. De regionale machthebbers (= de krijgersklasse) kregen de volledige macht over het ophalen van belastingen en het patrouilleren in de provincie als politiemacht. De centrale machthebbers werkten wel nog steeds in dienst van de grootgrondbezitters (= hovelingen). De

krijgersklasse had dus wel meer autoriteit als voorheen, maar ze hadden wel de steun nodig van de grootgrondbezitters.

De Genpei Oorlog

Om de Kamakura-periode te kunnen begrijpen moet men eerst kijken naar de omstandigheden waarin het bakufu is ontstaan. De veranderingen in de machtsverhoudingen van Japan aan het einde van de 12de eeuw konden enkel ontstaan door de Genpei-oorlog. Deze oorlog duurde van 1180 tot en met 1185 en had als gevolg dat Japan een Dyarchie werd met een keizer in Kyoto en een Shogun in Kamakura. Oorlogen in Japan werden gevoerd onder een strikte categorie van symbolen, er moest dus een grotere motivatie zijn dan enkel eigenbelang. Deze reden kwam er toen er een oproep tot oorlog kwam tegen de Taira door een prins die zijn plaats als opvolger van de keizer had verloren. Deze prins zou in de eerste weken sterven, maar de strijd zou niet gestaakt worden. De Minamoto-clan haalde deze situatie aan als de motivatie voor hun eigen opstand. Het was echter niet zo dat de opstand van de Minamoto spontaan op gang kwam. Yoritomo (de leider van de Minamoto) was al langer bezig met het verzamelen van bondgenoten. Zijn coalitie bestond dan ook uit allerlei clans en politieke machthebbers die zich verongelikt voelden binnen het huidige systeem. Om het uiteenvallen van het oosten van Japan tegen te gaan werd Yoritomo gedwongen om een gezamenlijk doel op te stellen voor alle partijen die tegen de Taira in opstand kwamen. In plaats van gewoon de oorlog te verklaren aan de Taira en hierop te focussen zorgde Yoritomo voor een beleid dat voldeed aan de verlangens van de krijgersklasse (= Bushi).

Het beleid van Yoritomo zorgde voor:

- Een regionaal beveiligingssysteem. → Dit zou de krijgersklasse meer macht geven op regionaal vlak, aangezien zij dan de uitvoerende macht in handen zouden krijgen.
 - Het garanderen van gebiedsuitbreiding voor zijn volgelingen. → Meer economische en politieke macht voor de krijgersklasse.
 - Hij verving lokale machthebbers die loyaal waren aan de Taira door vazallen die trouw waren aan hem.
- Deze plannen zorgden er ook voor dat Yoritomo de leider werd van de opstand, aangezien zijn bondgenoten bij hem moesten pleiten om gebieden te krijgen.

Het plan van Yoritomo was ook niet om heel Japan te veroveren, maar om het oosten af te scheuren van het westen. Aangezien de Taira nog steeds een heel sterke greep hadden op het westen. In het oosten was het streefdoel om alle vertegenwoordigers van de centrale overheid uit Kyoto uit hun positie te ontheffen, om daarna een eigen vazal op deze posities te plaatsen. Dit was voor het eerst succesvol in Izu (= een provincie) waar de gouverneur werd aangevallen door de Minamoto. Na succesvolle overnames van verscheidene provincies werd de steun die Yoritomo kreeg steeds groter. Eerst groeide het aantal volgelingen geleidelijk, maar naargelang het succes aanhield werd het een toestroom van nieuwe vazallen die Yoritomo steunden. Dit had ook te maken met het feit dat ze hierdoor hun eigen macht aanzienlijk konden vergroten door landen op te eisen die voordien van andere clans waren, clans die trouw waren aan de Taira. Ondanks enkele grote successen in het begin van de oorlog (= Genpei-oorlog), had Yoritomo nog steeds veel problemen. Zo verloor hij de slag bij Ishibashi in de Sagami provincie, omdat de lokale machthebbers zich verzetten tegen zijn ideeën. Zijn tegenstanders waren vaak geen legers die gerekruteerd werden door de Taira, maar lokale clans die zichzelf achter de Taira schaalden. Deze clans waren geen lid van de Taira clan, net zoals de clans die zich achter de Minamoto schaalden geen lid waren van de Minamoto clan. Iedere clan zette in op de zijde die het meeste voordelen voor hen kon bieden. Uiteindelijk zouden de clans die zich achter de Taira schaalden in het oosten ook meer en meer naar de Minamoto clan gaan luisteren, aangezien het succes van de opstand ondertussen onomkeerbaar bleek te zijn. Yoritomo beseftte dat hij niet iedere clan kon uitmoorden en besliste dus om vele clans die zich eerder tegen hem keerden te accepteren in zijn coalitie. Tegen het einde van 1180, waren er enkel nog kleine opstandjes tegen de Minamoto.

Deze opstandjes vormden geen probleem voor Yoritomo en hij stichtte zijn eigen Shogunaat in Kamakura, van hieruit regeerde hij zijn gebied in Japan.

Nu het bakufu zich definitief gevestigd had moesten ze nog steeds een oorlog winnen. Gedurende de jaren 1180-1183 werkte Yoritomo constant om zijn invloedssfeer in het oosten uit te breiden. Hij probeerde dit te verkrijgen door zichzelf aan het hoofd van de lokale hiërarchie te plaatsen, hij wilde vazallen zonder teveel extra tussenpersonen te gebruiken in de hiërarchie. Hiervoor had hij een indrukwekkend hoofdkwartier nodig, daarvoor moest hij aan de slag in Kamakura. Aan het begin van het bakufu was Kamakura niet meer dan een simpel dorpje, maar Yoritomo vormde dit in enkele jaren om tot een grootse stad die de hoofdzetel moest zijn voor zijn regering. Nu kon hij aan de slag als leider van zijn eigen staat. Zijn eerste maatregelen waren: een verbod tegen lokale opstanden, het autoriseren van enkele vrijstellingen van belasting, het toekennen van nieuwe gronden en het versturen van orders aan de lokale ambtenaren. De oorlog tegen de Taira was nog niet van de baan, maar had op dat moment geen prioriteit aangezien beide zijden een militaire confrontatie wilden vermijden. De Taira moesten hergroeperen en de Minamoto waren bezig met het creëren van een nieuwe staat. De Taira verslaan was geen prioriteit meer op dit punt van de oorlog, aangezien vele huizen die zich achter de Minamoto schaalden, het gezag van Yoritomo niet wilden erkennen. Hierdoor moest Yoritomo enkele malen met zijn leger uitrukken tegen clans uit zijn eigen coalitie, uiteindelijk slaagde hij erin om zijn positie als Shogun te verstevigen. Hij zorgde er ook voor dat steeds meer daimyo's (= landheren en clanleiders) zijn persoonlijke vazallen werden, waardoor hun primaire loyaliteit ook aan de Minamoto-clan zou zijn. Nadat het nieuwe Shogunaat een solide machtsbasis had bewerkstelligd en het oosten van Japan in de greep was van de Minamoto-clan, was het tijd om de Taira aan te pakken. In 1183-1185 zal de Minamoto-clan erin slagen om de Taira in twee cruciale overwinningen uit te schakelen. Op 18 maart 1184 wint Yoritomo de slag van Ichi-no-Tani, waarbij hij een belangrijk heuvelfort inneemt en een strategisch punt in de oorlog overneemt. En in 1185 wint Yoritomo de zeeslag van Dan-no-Ura waarna de Taira militair geen slagkracht meer hadden om de oorlog te winnen.

Gevolgen van de Genpei-oorlog

1185 Is het eerste jaar van de Japanse Middeleeuwen, de Genpei-oorlog is ten einde en Japan wordt geregeerd door een Shogun. Het was nu duidelijk wie de macht in handen had, maar de Genpei-oorlog veroorzaakte ook grote problemen. Zo kon de krijgersklasse de oorlog niet meer als excuus gebruiken om andere huizen aan te vallen, de soldaten konden hun agressie tegen de bevolking niet meer goedpraten in de naam van een doel. Daarnaast had Minamoto Yoritomo ook een conflict met zijn broer (Minamoto Yoshitsune). Minamoto Yoshitsune was een belangrijk lid van de clan aangezien hij de Minamoto clan aan een aantal grote overwinningen had geholpen tijdens de oorlog. Hij voerde verschillende briljante militaire manoeuvres uit en was de Taira altijd te slim af. Zijn reputatie als generaal in Japan is vergelijkbaar met de beste generaals uit de Europese geschiedenis, hij is essentieel geweest in de campagne van de Minamoto tegen de Taira. Minamoto Yoshitsune zocht ook steun bij de ex-keizer om zelf meer legitimiteit te krijgen als de Shugo (= commissaris) van Kyushu (= De provincie waarin Kyoto ligt). Uiteindelijk liep de situatie uit de hand en was Yoritomo verplicht om een leger te sturen naar Kyoto. Dit leger kwam naar Kyoto en legde voorwaarden op aan de ex-keizer en Minamoto Yoshitsune. De belangrijkste voorwaarden waren dat Yoritomo de autoriteit zou krijgen om de Jito (= gouverneur) en de Shugo (= commissaris) voor al de provincies in Japan aan te duiden. Toen deze voorwaarden uiteindelijk werden goedgekeurd in 1185 was het officieel, Minamoto Yoritomo was de eerste feodale leider van Japan. Vanaf dit punt kunnen we het feodalisme in Japan vergelijken met het feodale stelsel van Europa. De mogelijkheid voor het Shogunaat om nu de leiders op militair en economisch/politiek vlak te kiezen voor elke provincie toont de macht die de Shogun nu had. Daarnaast was deze macht aan hem gegeven door de (ex-)keizer. Dit zorgde ervoor dat niemand de autoriteit van Yoritomo in twijfel kon trekken aangezien het woord van de keizer niet enkel politieke macht had, maar ook religieuze. Nog een belangrijk principe van Yoritomo was dat hij al

zijn vazallen kon berechten als zij zich niet volgens de opgelegde regels gedroegen. Zo was Yoritomo in staat om zelfs zijn belangrijkste vazallen te sanctioneren indien hij dat nodig achtte.

Definities

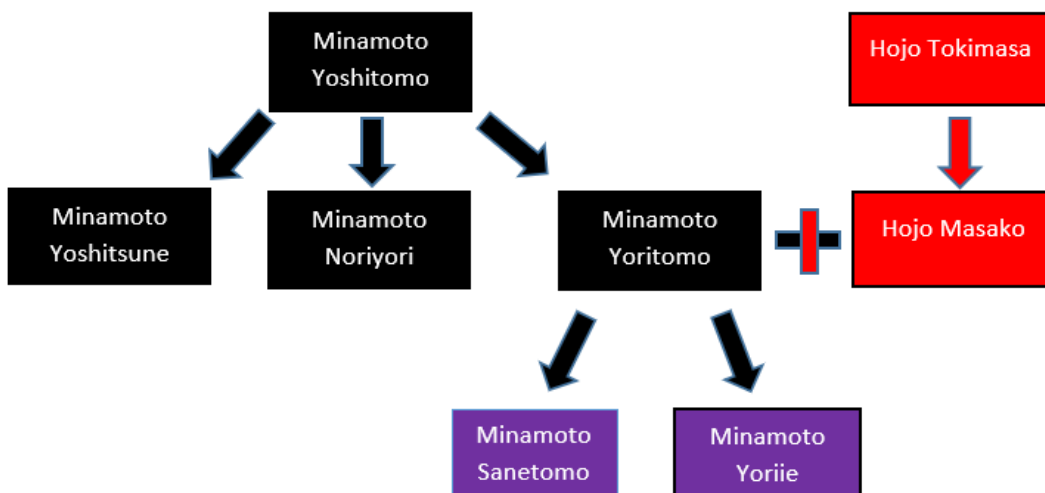
Shugo = een commissaris → Deze persoon moest de orde in een provincie bewaren en kon beroep doen op de krijgersklasse in de provincie om opstanden neer te slaan, hij had ook de autoriteit om in naam van de Shogun personen te arresteren en te berechten.

Jito = een gouverneur → Deze persoon had het recht om belastingen te heffen in een provincie en zorgde ook voor de economische organisatie.

De Shugo en de Jito werkten nauw samen aangezien ze beiden beroep moesten doen op elkaar om de provincie draaiende te houden. Beide functies werden aangesteld door de Shogun. De Shogun kon ook de posities met onmiddellijke ingang ontnemen wanneer hij dat nodig achtte.

Het Jokyū incident

Yoritomo werd in 1192 ook officieel de Shogun van Japan, dit was een formaliteit aangezien hij de volledige macht al in handen had vanaf 1185. Yoritomo had zijn macht verstevigd en had een degelijk feodaal systeem opgebouwd met een groot aantal loyale vazallen. Het grootste probleem dat Yoritomo nu nog had was Kyoto, aangezien hij de voormalige hoofdstad grotendeels gemeden had sinds het incident met zijn broer (Die daarna in ballingschap leefde) en de ex-keizer. Uiteindelijk verliet Yoritomo zijn post als Shogun in 1195 en stierf hij in 1199. De titel van Shogun was erfelijk en ging over naar zijn zoon Minamoto Yoriie, maar hij was te jong om zelf te regeren. In dit geval ging de macht over naar een adviseur totdat de Shogun oud genoeg was om zelf te regeren. Het probleem was dat er niemand uit de Minamoto clan deze rol kon opeisen aangezien beide broers van Yoritomo uit het beeld verdwenen waren. De rol van adviseur kwam zo terecht bij Hojo Tokimasa. Tokimasa was de schoonvader van Minamoto Yoritomo. De stamboom zag er als volgt uit:

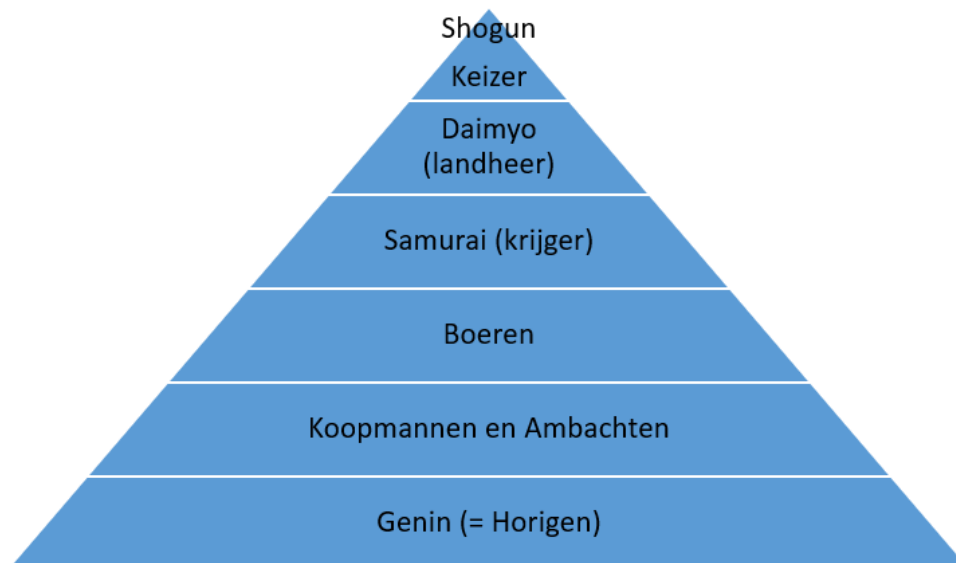

Hojo Tokimasa werd dus shikken (= adviseur) van de Shogun, maar in werkelijkheid zal de macht gedurende de rest van de Kamakura-periode in handen van de Hojo-clan blijven. Er zal telkens een lid van de Minamoto-clan de titel van Shogun krijgen, maar de werkelijke macht was in handen van de adviseur (= shikken) die telkens van de Hojo-clan kwam. Onder de Hojo-clan trok het Shogunaat ook steeds meer macht naar zich toe. Aan het begin van de 13de eeuw besliste de keizer (= Go-Toba) dat het nu of nooit zou zijn om de keizerlijke macht alsnog te herstellen. Hij zag hoe de keizerlijke macht steeds zwakker werd ten voordele van het Shogunaat en hij verzamelde

in 1221 zijn bondgenoten, o.a. de Taira en de andere tegenstanders van het Shogunaat. Go-Toba verhitte de gemoederen door in 1221 ook zelf te beslissen wie de volgende keizer zou worden zonder hierover te onderhandelen met de Shogun. Daarna verklaarde de keizer de toenmalige regent van de Shogun (= Hojo Yoshitoki) vogelvrij en dit leidde tot het begin van de Jokyu-oorlog. De oorlog werd echter snel beslist in het voordeel van Hojo Yoshitoki en zo viel de laatste keizerlijke macht in handen van het Shogunaat. De Hojo-clan kon vanaf nu beslissen wie de volgende keizer zou zijn. De keizer en zijn zonen werden verbannen naar de Oki-eilanden en waren hun macht als keizerlijke familie kwijt. Dit zorgde echter niet voor eenheid in de coalitie die Yoritomo achterliet na zijn dood. De Hojo-clan moest een deel van de macht nog delen met de Hiki-clan en na het incident met de keizer werd het duidelijk dat de Hiki de macht niet zomaar zouden overlaten aan de Hojo. De zonen van Yoritomo waren niet zo getalenteerd in het leiden van een staat als hun vader, ze werden gemanipuleerd door de twee grote clans die achterbleven. De toenmalige Shogun was de oudste zoon van Yoritomo, Zijn naam was Yorie Minamoto. Hij had een lid van de Hojo als zijn adviseur, maar zijn vrouw was lid van de Hiki. Dit zorgde ervoor dat hij vaak van beide kanten gemanipuleerd werd en uiteindelijk was dit niet naar de zin van de Hojo. Zij beslisten dus om zijn jongere broer Sanetomo op de troon te zetten. Sanetomo was een stuk gemakkelijker om te manipuleren aangezien de Hiki minder vat op hem hadden. De Hiki verdwijnen dan ook uit beeld aan het begin van de 13de eeuw.

Het kamakura-Shogunaat moest nu nog het probleem van de voormalige hoofdstad oplossen. Ze moesten hun greep op Kyoto versterken. Ze konden de positie van keizer niet afschaffen, dus kozen ze zelf een nieuwe keizer die wat loyaler was aan het Shogunaat. Daarnaast werd een groot deel van het keizerlijke bestuursapparaat behouden. Zo hoopten ze om de onrust in Kyoto te onderdrukken. Dit ging ten koste van de lokale Shugo, want zijn positie werd vervangen door een tak van het Shogunaat zelf. Een deel van het Shogunaat zou zich dus verplaatsen naar Kyoto om zo sneller te kunnen reageren op potentieel gevaarlijke situaties in de voormalige hoofdstad. Dit onderdeel van het Shogunaat was bedoeld om de keizer te controleren en in te grijpen wanneer deze niet zou gehoorzamen. Om de orde te bewaren in het westen van Japan moesten er een groot aantal nieuwe Jito en Shugo aangesteld worden in de westelijke provincies. Deze nieuwe Jito's en Shugo's waren vazallen van het Shogunaat die uit het oosten van Japan kwamen, waar de autoriteit van de Shogun het sterkst was. Dit had ook als gevolg dat de krijgersklasse de dominante klasse werd in zowel het oosten als het westen omdat de Jito en de Shugo grotendeels uit de krijgersklasse kwamen.

Krijgersklasse = De Samoerai → Krijgers die lid zijn van een clan. Zij waren ook landeigenaars en behoorden tot de adel van Japan.

Politiek en administratie in middeleeuws Japan

Op politiek vlak brengt de opkomst van het bakufu (= het Shogunaat) grote veranderingen met zich mee. Dit bakufu was gevestigd in Kamakura en vaardigde ook nieuwe wetten uit. Heel belangrijk hierbij is de door het nieuwe bakufu opgestelde Joei-code. Deze code was een grondwet bestaande uit 51 artikelen met richtlijnen voor de vazallen. Deze richtlijnen waren gebaseerd op het gewoonterecht van de bushi-klasse (= krijgersklasse). Men spreekt hier dan ook over het samoerai-recht. De vorige code (Taiho-code) bleef ook van kracht, dit is iets typisch aan Japan (nieuwe wetten vervangen niet persé de oude wetten). De zwaarte van de straffen in deze nieuwe grondwet hingen af van je stand. Hoe lager je stand, hoe gruwelijker je straf. Bushi mochten Seppuku (= Hara-Kiri) plegen (= het plegen van zelfmoord met een dolkstoot in je hart). Een slaaf werd in kokend water gezet als hij gestraft moest worden.

Op administratief vlak bestond de feodale staat van het bakufu (de keizerlijke staat was een eenheidsstaat) uit 5 administratieve bureaus.

1. Samurai-dokoro
2. Monchu-jo
3. Kumon-jo
4. Hyojoshu
5. Hikitsukeshu

Op administratief vlak had je verschillende niveaus van bezitters

1. Grootgrondbezitters
2. Shoën beheerders
3. Rentmeesters
4. Beschermers

De Japanse economie en de sociale hiërarchie

Economisch was Japan afhankelijk van de landbouw. Die landbouw werd georganiseerd in de zogenaamde shoën (= het equivalent van onze eigen hoeven in het hofstelsel). Een shoën kan zoals bij onze hoeven in het hofstelsel bestaan uit een dorp, meerdere dorpen of een deel van een dorp. Je hebt in dit systeem ook een rentmeester en een grootgrondbezitter. Je had een groot stuk land dat onder de leiding stond van een grootgrondbezitter (= ryoke) of een Honjo (= beheerder). Daaronder had je de rentmeesters en de shoën-beheerders. Je had ook boeren die het land bewerkten en belastingen moesten betalen. Als laatste hebben we de genin. Zij zijn vergelijkbaar met de horigen in Europa.

Landbouw in feodaal Japan

De Japanse economie is sterk afhankelijk van de landbouw, zo valt het ook op dat de boeren hoger op de sociale ladder staan dan de kooplieden. Japan bleef tot in de 20ste eeuw afhankelijk van zijn landbouwopbrengsten, dit is ook mogelijk door de goede landbouwopbrengsten die de grond in Japan opbracht. Het belangrijkste landbouwproduct dat in Japan geproduceerd werd was rijst.

De teloorgang van het Kamakura-Shogunaat

In de jaren na 1260 krijgt het Shogunaat steeds complexere problemen voorgeschoteld. De Hojo-clan die via hun positie als regent van de Shogun de eigenlijke macht in handen hebben krijgen het steeds moeilijker om hun greep over Japan te behouden. De verschillende Shoën die tot voorheen goed draaiden kregen het moeilijk met de nieuwe veranderingen die Japan op sociaal, economisch en technologisch vlak doormaakte. Nieuwe landbouwtechnieken en materiaal zorgden ervoor dat er meer land was dat bewerkt kon worden, daarnaast werd de huidige landbouwgrond beter benut door het planten van meerdere gewassen op één veld voor meer productiviteit. Zo plantten de boeren eerst rijst en nadat deze rijst geoogst werd plantten de boeren tarwe. Deze extra opbrengst aan voedsel zorgde ervoor dat er meer diversiteit kwam in het telen van gewassen. Dit feit maakte ook de handel een stuk belangrijker, de boeren maakten in hun vrije tijd nog verschillende producten met de hand die ze daarna op de markt konden verkopen. Deze toename van handelstransacties in Japan zorgde ervoor dat er ook een soort algemene munteconomie moest komen. Zo werd een groot aantal munten vanuit China overgebracht naar Japan zodat deze munteconomie steeds groter kon worden. Dit zorgde ervoor dat de belastingen niet meer in natura werden betaald, maar wel in munten. Deze veranderingen zijn op het eerste zicht zeer positief voor Japan, maar voor het Shogunaat bracht dit ook nieuwe problemen met zich mee. In verschillende regio's kwamen de boeren in opstand tegen de eigenaars van de Shoën en de rentmeesters. De Hojo-clan wilde Japan juist stabiel maken om dit soort opstanden tegen te gaan, maar de hebzucht van de Shoën-eigenaars zorgde er dan weer voor dat deze groeiende economie vooral een nadeel was voor het Shogunaat. Verschillende rijkere Shoën-eigenaars gingen nog een stap verder en gingen de concurrentie met elkaar aan en dit leidde ook met regelmaat tot militaire

confrontaties. De Hojo-clan wist hier niet echt goed op te reageren en kon enkel van antwoord dienen door te proberen om hun eigen macht uit te breiden ten koste van deze rijke landeigenaars. Dit deden ze ook, maar dit zorgde ervoor dat enkele andere facties binnen de Hojo-clan zichzelf ook konden versterken en meer invloed konden afdwingen. De hoofdtak van de Hojo-clan waren de Tokusō en zij hadden zichzelf meer macht toegeëigend, maar dit gold ook voor de Miuchibito. Zij waren een vazal die rechtstreekse loyaliteit had gezworen aan de Tokusō. Op het eerste zicht was de Hojo-clan dus nog sterker, maar in realiteit was de kans op een innerlijk conflict nu juist groter geworden.

Daarnaast zorgde een buitenlandse dreiging voor nieuwe problemen. In 1266 stuurde Kublai Khan een delegatie naar Japan met een boodschap voor de Shogun en de keizer. Deze boodschap impliceerde dat de Shogun en de keizer vazallen van de Khan zouden worden. Deze delegatie werd met een negatief antwoord teruggestuurd naar de Khan. In 1268 stuurde de Khan een tweede delegatie, maar ook zij werden met een negatief antwoord teruggestuurd. Op dit punt beseftte de Shogun dat de dreiging reëel was en hij liet de verdedigingen klaarmaken voor de invasie. In 1274 vertrok een vloot van 800-900 schepen richting Japan en op 19 november 1274 arriveerde de vloot op het vasteland. Het Japanse verdedigingsleger slaagde erin om de Mongoolse aanvallers af te slaan ondanks hun numerieke minderheid. Na de eerste veldslag moest de Mongoolse vloot zich terugtrekken door een storm, uiteindelijk ging een groot aantal schepen verloren. De Japanners slaagden erin om met hun eigen schepen de rest van de vloot te verslaan, een deel van de Mongoolse invasievloot kon ontsnappen. Na de invasie brak er een tussenperiode aan en dit gaf de Japanners tijd om zich voor te bereiden op een nieuwe invasie. Deze tweede invasie kwam inderdaad in 1281, deze keer was de vloot 900 schepen groot. Het aantal soldaten aan boord van de schepen was echter veel groter dan bij de eerste invasie. Dit keer hadden de Japanse troepen verdedigingswerken die de aanvallers vertraagden, hierdoor moest het invasieleger ook meermaals terugtrekken. Uiteindelijk sloeg het noodlot een tweede keer toe voor de Mongoolse vloot, dit keer was het een orkaan die twee dagen aanhield en die uiteindelijk de naam 'Kamikaze' kreeg.

Deze invasies lieten enkele vazallen van het Shogunaat in armoede achter, dit kwam door de onrust die na de overwinning tegen de legers van Kublai Khan volgde. Deze armoede was het gevolg van de Japanse manier om oorlogen te financieren, zo moesten de verschillende clans hun eigen legers betalen. Vele samoerai raakten hun landen kwijt om zich uit deze schulden te kunnen redden. Het Shogunaat moest ingrijpen en besloot om de schulden die de verschillende vazallen hadden kwijt te schelden en om hun verkochte land zonder kosten terug te geven aan de clans. Dit nam niet weg dat deze clans nog steeds heel erg zwak waren en dat andere clans hiervan gebruik maakten om deze landen over te nemen. De onrust in Japan nam opnieuw toe en de sterkere clans namen de landen in van de zwakkere clans. De maatregelen die het Shogunaat trof waren dus niet de oplossing voor het probleem. De ontevredenheid van de clans over de aanpak van de Shogun zorgde ervoor dat verschillende vazallen zich tegen de Hojo-clan begonnen te keren. Nog een punt waar de clans ontevreden over waren was de autocratische aanpak van het Shogunaat in deze zaak, velen voelden zich verraden door de Hojo. Uiteindelijk maakte de keizer Go-Daigo gebruik van deze onrust om zijn eigen opstand te beginnen en hij slaagde erin om enkele vazallen van de Shogun tegen het Shogunaat te keren. De Hojo-clan stuurde Ashikaga Takauji met een groot leger naar Kyoto om de keizerlijke opstand neer te slaan, maar de keizer en Takauji maakten onderling een afspraak. Uiteindelijk marcheerde Ashikaga Takauji in 1333 naar Toshō-ji, dit was de familietempel van de Hojo-clan. Toen het verraad duidelijk werd aan het hof van de Shogun pleegden 900 leden van de Hojo-clan zelfmoord in Toshō-ji en kwam er zo een einde aan de hegemonie van de Hojo-clan.

Religie in Japan

Het Shintoïsme was de traditionele religie van Japan. De eerste geschriften die het Shintoïsme bespreken dateren uit de achtste eeuw. De religie werd omschreven als een religie die niet verenigd is, maar eerder een verzameling was van lokale geloven en mythologieën. Het Shintoïsme bestaat tot op het heden nog steeds en focust voornamelijk op het leggen van een connectie met het verleden van Japan via diverse rituelen. Het is ook belangrijk om te stellen dat het geen monotheïstische religie is, aangezien de aanhangers van de religie geloofden in meerder Kami. Deze Kami zijn de verschillende geesten/goden die elk een specifieke taak hebben. De Kami leven op aarde en hun aanwezigheid zit in alledaagse objecten en natuurlijke fenomenen. Zo kan een Kami de vorm aannemen van een rots, een dier, een mens, maar ook een storm, etc. De bidplaatsen voor het Shintoïsme zijn de kamidana, dit zijn heilige plaatsen in de vorm van schrijnen.

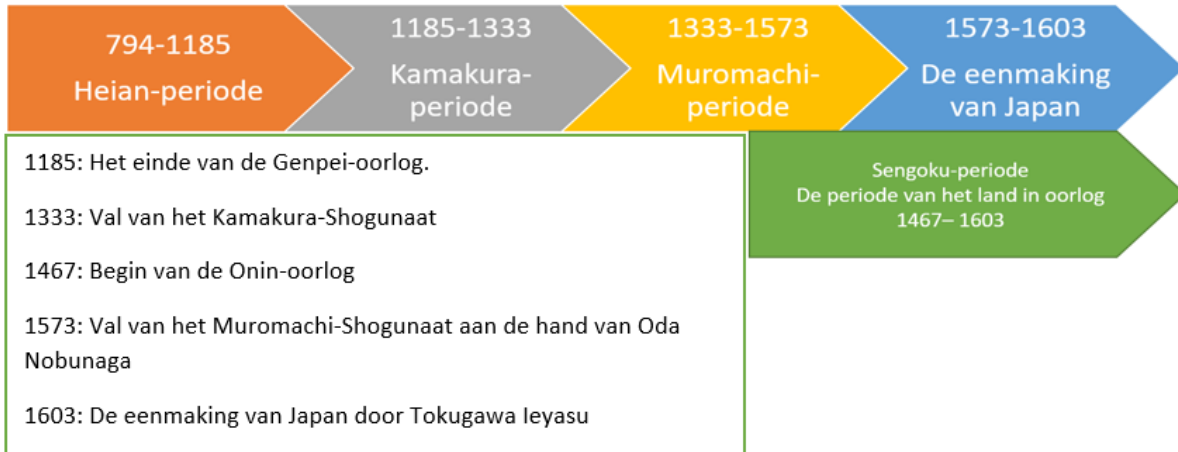

De Haneda schrijn in Tokyo.

Religie is een punt waarop Japan heel verschillend is als je vergelijkt met het christendom in het westen. Zo zijn er vele Japanners die 2 verschillende religies aanhangen, naast het Shintoïsme zijn er velen die ook het Boeddhisme aanhangen. Het Boeddhisme kwam in 467 over naar Japan volgens de Chinese geschiedschrijving, maar vanaf deze periode zien we wel een toename in Boeddhistische schrijnen en standbeelden doorheen Japan. Officieel zou het Boeddhisme pas in 552 zijn intrede doen in Japan toen een Koreaanse koning een missie van Boeddhistische monniken naar het hof van de toenmalige Japanse keizer stuurde. Tijdens de Kamakura-periode (1185-1333) kwam er een verandering in de religieuze status in Japan. De school van het Zuiver Land-Boeddhisme (ook wel het amidisme genoemd) en het Zenboeddhisme. Doorheen de eeuwen zal het boeddhisme aan populariteit winnen in Japan en zal naast het Shintoïsme bestaan doorheen de geschiedenis van Japan. Dit leidde ook tot enkele unieke deviaties van het Boeddhisme, zo ontstonden er ook krijgerordes in de kloosters van Japan. Een voorbeeld is de Sōhei. Zij waren krijgermonniken. Er zijn vele gelijkenissen tussen deze verschillende krijgersordes en de ridderordes die ook in naam van God handelden. Zo kunnen we ze vergelijken met de verschillende kruisvaarderordes zoals de Tempeliersorde, Orde van Sint Jan (Johannieterorde) en de Teutoonse orde.

De Muromachi-periode

Gevolgen van de Genpei-oorlog

Hedendaagse kaart van Japan

De Kenmu-restauratie

Het Kamakura-Shogunaat viel in 1333. Het was een eigen vazal die hierin de hand had, maar het verraad was wel georganiseerd door de verbannen keizer Go-Daigo die ondertussen terug naar Kyoto gekeerd was. Go-Daigo begon meteen met het op poten zetten van zijn eigen administratie. Zo kwam er een eigen staatsraad en een hof met vazallen van de keizer. Hij behield het systeem van ambtenaren en politiecommissarissen dat door het Kamakura-Shogunaat was opgebouwd, maar veranderde de bestaande ambtenaren wel door zijn eigen medestanders. Hij probeerde de fouten die de vorige keizers maakten te vermijden door ook de krijgersklasse te betrekken en belangrijke posities te geven. In 1334 kondigde Go-Daigo de nieuwe jaarperiode af die hij de Kenmu doopte. Deze periode werd gekenmerkt door het herstel van de keizerlijke macht in Japan. Het herstel zou echter niet lang duren aangezien een herstel van de keizerlijke macht in het huidige politieke klimaat niet toegestaan zou worden door zijn politieke tegenstanders. Daarnaast ging de Kenmu-restauratie ook volledig in tegen de maatschappelijke tendens tot feodalisering. Vele clanleiders zagen het keizerlijke herstel als een stap achteruit en de keizer was ook zo kortzichtig geweest om zijn militairen na de overwinning tegen het Kamakura-Shogunaat niet te belonen. Van sommigen confisqueerde hij zelfs hun gronden. Zijn eigen familie kreeg wel hoge posities aan het hof en belangrijke ambten. Go-Daigo maakte zijn eigen zoon ook Shogun, dit was voor de militairen geen optie aangezien deze positie ook het militaire leiderschap met zich meebracht. De prioriteiten van Go-Daigo werden verder duidelijk toen hij een jaar later ook begon aan de bouw van een nieuw keizerlijk paleis, om dit paleis te financieren hief hij zware belastingen. Daarnaast dwong hij ook grote veranderingen af door papieren geld te drukken en het gebruik hiervan te verplichten. De gewone bevolking vond dit een zware last en ook zij begonnen de keizer als een tegenstander te zien.

Ashikaga Takauji wilde van deze toestand gebruik maken om zijn eigen macht te vergroten, daarnaast was hijzelf ook één van de belangrijkste vazallen van het Kamakura-Shogunaat. Hij was shugo (= politiecommissaris) van twee provincies en rentmeester van dertien andere. Hij was ook degene die de taak kreeg om de keizerlijke opstand in de hoofdstad neer te slaan, maar Ashikaga had zelf ook de ambitie om een Shogunaat op te richten. Hij verraadde dus de Hojo-clan en hoopte dat hij als beloning de titel van Shogun zou krijgen, maar Go-Daigo wilde deze positie in zijn eigen familie houden. In 1335 trok Takauji met een leger naar Kamakura om daar een groepje Hojo-loyalisten te ontzetten, vanuit Kamakura lanceerde hij een aanval op Kyoto. Zijn eerste aanval mislukte, maar hij vormde daarna een nieuw leger in Kyushu. Zijn tweede poging slaagde wel en hij versloeg de keizerlijke troepen in Kyoto. Nu hij keizer Go-Daigo na 3 jaar al terug had afgezet besloot hij om zelf een keizer te kiezen, hij zette keizer Kōmyō op de troon. Hij zorgde er ook voor dat één van zijn vertrouwelingen (Kō no Moronao) de assistent werd van de keizer, deze assistent kreeg dan ook de eigenlijke macht in het keizerlijke paleis. Go-Daigo was ondertussen gevlucht naar Yoshino in de provincie Yamato, waar hij een hof in ballingschap inrichtte. Dit zorgde voor een tweestrijd in Japan die een halve eeuw zou duren. Japan was nu opgesplitst in de Zuidelijke Dynastie en de Noordelijke Dynastie, De Zuidelijke Dynastie stelde echter weinig voor aangezien Go-Daigo al veel van zijn belangrijkste vertrouwelingen kwijt was geraakt in de strijd. Takauji slaagde er in de tussentijd in om zichzelf door de Noordelijke Dynastie te laten benoemen tot Shogun. Een jaar later (1339) stierf Go-Daigo, hij wordt in de geschiedenis onthouden als een keizer die nooit zijn plannen opgaf en altijd bleef strijden voor de keizerlijke macht. Na zijn dood bleef de rivaliteit tussen de dynastieën doorgaan. Deze strijd was voornamelijk binnen de bushi (krijgersklasse), Takauji koos geen zijde in deze strijd en speelde beide dynastieën tegen elkaar uit. De werkelijke macht lag dan ook bij Takauji en de belangrijkste titel in Japan was nog steeds die van Shogun.

Takauji bracht niet veel vernieuwing aan de titel van Shogun, zijn politiek was eerder gematigd. Hij probeerde zoveel mogelijk de machtsstructuur van de Hojo-clan te behouden, het grote verschil

was dat hij niet zoveel centrale macht had als zijn voorgangers. Ook hij begon meteen met belangrijke posten aan leden van zijn clan te geven, ook zijn belangrijkste vazallen werden beloond met ambten en plaatsen aan het hof van Takauji. Hij gaf ook het ambt van politiecommissaris (= shugo) een nieuwe taak, zij kregen de volmacht om de bushi binnen hun eigen gebied te beoordelen op hun verdiensten en gronden uit te delen als beloning. Zo kregen de shugo de macht over de plaatselijke bushi-gemeenschap. In Kamakura en in Kyushu stelde hij een directeur generaal aan die gezag kreeg over de shugo en de gebieden die zij beheerden. Economisch bleef het Shoën-systeem gewoon verder bestaan. Hij moest het probleem dat de Hojo hadden met de persoonlijke ambities van de ambtenaren en de rentmeesters dus inperken. Daarom zal Takauji niet alleen de Noordelijke Dynastie handhaven, als legitimatie van zijn macht, maar ook tot op zeker hoogte de landgoederen van aristocraten beschermen. Zo wou hij de toestanden die na de invasie van de mongolen gebeurden tegengaan in de toekomst, hij wilde niet aan de zijlijn staan indien er weer chaos ontstond in Japan. Takauji wou van Japan een stabiele staat maken, maar dit was buiten Kō no Moronao gerekend (De assistent van Takauji). Hij wilde geen compromis tussen de nieuwe militaire macht en de gevestigde orde. Zijn ideeën waren radicaal, hij vertegenwoordigde zo de land-samurai die de macht van de Shoën-bezitters teniet wilde doen. Takauji's jongere broer, Tadayoshi, was tegen de politiek van Kō, hij vermoordde hem dan ook in 1351. Takauji was echter niet tevreden met het machtsspel dat zijn jongere broer speelde en hij allieerde zich met de Zuidelijke Dynastie om tegen zijn broer in te gaan die zich had geallieerd met de Noordelijke Dynastie. Een jaar na de dood van Kō no Moronao vermoordde Takauji zijn jongere broer in Kamakura. Toen zijn bondgenoten in de zuidelijke dynastie beseften hoe verdeeld de Ashikaga-clan was (= de clan van Ashikaga Takauji) begon het met een leger op de been te zetten om Takauji uit te schakelen. Dus deed Takauji een logische zet, hij ging zich alliéren met de Noordelijke Dynastie. De oorlog die hierop volgde bleef twee en een half jaar duren en eindigde in 1555 met een overwinning van Takauji. De Zuidelijke Dynastie slaagde er nooit meer in om hiervan te herstellen.

Tijdens deze oorlog hadden de lokale landheren en de land-samurai van de wanorde gebruik gemaakt om de territoria van de shoën steeds meer onder zichzelf te verdelen. Ze maakten het de eigenaars van de shoën moeilijker om te overleven door bendes te sturen die aan het plunderen sloegen. Takauji was zijn belofte om dit soort vandalisme tegen te gaan nog niet vergeten, hij besloot dus om toegevingen te doen aan de plaatselijke militairen en hij stond hen toe om een deel van de shoën op te doeken. Tijdens de oorlog besepte Takauji ook dat hij zijn beloften niet meer kon nakomen aangezien zijn factie zo verdeeld was, dus hij besloot afstand te doen van het idee om de shoën te blijven beschermen. Als grootste toegeving aan de krijgersklasse kondigde hij een wet af waarbij de politiecommissarissen van acht centrale provincies volmacht kregen om de helft van de jaarlijkse pachtrente te verdelen onder de bushi van hun provincie. Deze wet zorgde er in realiteit voor dat vijftig procent van de jaarlijkse landbelasting die vroeger voor 100 procent naar de landheren ging nu naar de land-samurai ging. Dit zorgde weer voor instabiliteit, waardoor Takauji een paar keer probeerde om de wet ongedaan te maken. Het bleek echter al te laat want in 1368 werd de wet over heel Japan toegepast. Toch slaagde Takauji erin om ook een positieve uitkomst af te dwingen voor zichzelf, hij kon door deze taks te behouden rekenen op de steun van de Samurai. Dit zorgde ervoor dat hij minder afhankelijk was van zijn eigen Shogunaat om zijn macht uit te oefenen, aangezien hij in het verleden ook al gezien had dat hij niet voor 100 procent op zijn eigen factie en clan kon rekenen. Het verminderde ook de kans dat de andere leden van het Shogunaat nog hun politieke macht tegen Takauji konden gebruiken. Deze veranderingen zorgden er namelijk voor dat de landeigenaars niet meer met hun problemen naar het hof in Muromachi gingen (wijk in Kyoto) maar wel naar de lokale politiecommissaris. De shugo (= politiecommissarissen) maakten van hun macht ook misbruik door steeds meer persoonlijke belastingen te innen. Door de lokale machtsverschuivingen werden de rentmeesters dan ook ondergeschikt aan de shugo. Het was in theorie zo dat zij deze belastingen moesten doorgeven aan de landeigenaar, maar dit gebeurde minder en minder. Uiteindelijk bleef er van de belastingen bijna niets meer over voor de landeigenaars.

In de Kamakura-periode waren deze shugo niet meer dan gewone ambtenaren van het shogunaat (= bakufu), maar in de Muromachi-periode konden deze zich opwerken tot feodale heren. De lokale krijgersklasse en de kleine landheren in hun gebieden moesten zich onderwerpen aan hem als zijn vazallen en deden dienst als zijn vertegenwoordigers op lokaal vlak. Dit zorgde er ook voor dat de geleende landen veel militaristischer geleid werden, daar deze shugo hun controle konden uitvoeren door hun militaire macht te gebruiken. De titel die deze nieuwe feodale heren zich lieten aanmeten was die van shugo-daimyo. Zij konden de aristocraten en de religieuzen hun macht inperken door de samurai en de boeren te controleren. De grootste taak van het Shogunaat was dan ook om ervoor te zorgen dat deze nieuwe klasse van lokale heren zich niet wilde afscheuren van de centrale regering, aangezien velen onder hen beschikten over aanzienlijke macht. Dit zal gedurende de hele periode de grootste zorg zijn voor Takauji en zijn Shogunaat. Dit probleem werd echter overgegeven aan de opvolger van Takauji aangezien hij stierf in 1358, waarna Ashikaga Yoshiakira shogun werd. Deze opvolger slaagde er niet in om echt belangrijke veranderingen door te voeren binnen de organen van de regering, dit zal pas gebeuren onder de derde shogun van het Shogunaat in Muromachi, Ashikaga Yoshimitsu. Hij beseftte dat het onmogelijk was om terug naar een autocratische regeringsvorm te keren, de shugo-daimyo slaagden er zelfs in om zelf inbreng te krijgen in de politieke beslissingen die de shogun nam. Binnen het shogunaat kwam er ook een nieuw belangrijk ambt, de kanrei (= vice-shogun). Dit ambt werd het belangrijkste publieke ambt, maar enkel leden uit de drie families die verwant waren aan de Ashikaga-clan konden het ambt bekleden. Dit waren de Hosokawa, de Shiba en de Hatakeyama, geen van deze families had een monopolie op dit ambt.

Ook op administratief vlak deed Yoshimitsu aanpassingen, hij hervormde de vijf centrale instellingen die onder het shogunaat functioneerden. Onder Yoshimitsu was de lijst van deze instellingen als volgt:

1. Het administratief bureau (Mandokoro)
2. Het gerechtelijk bureau (Monchujo)
3. Het bureau der Samurai (Samurai-dokoro)
4. De staatsraad (Hyojoshu)
5. Het bureau der coadjutoren (Hikitsukeshu)

3 Van deze instellingen waren een erfenis uit de tijd van Minamoto Yoritomo, de andere twee waren uitvindingen van de Hojo. Het bureau der coadjutoren assisteerde de staatsraad. De voornaamste taak was het behandelen van geschillen in verband met land. Sommige leden uit dit bureau zetelden ook in de staatsraad. Het oprichten van dit bureau nam dan weer veel macht weg van het gerechtelijk bureau aangezien het behandelen van geschillen normaal gezien ook hun bevoegdheid was. Eigenlijk was het gerechtelijk bureau nu meer een griffie dan een echte politieke instelling. Het belangrijkste bureau was dat van de Samurai geworden, het hoofd van dit bureau was de derde machtigste na de shogun en de vice-shogun. Daarnaast had hij ook nog steeds het ambt van shugo in de provincie Yamashiro waar Kyoto deel van uitmaakte. De Ashikaga clan zorgde er dus voor dat ze zeker niet de foute persoon op deze positie lieten zetelen, tegen het einde van de 14de eeuw was het leiderschap van het bureau der Samurai voorbehouden voor de volgende clans: De Yamana, Akamatsu, Kyogoku en Isshiki. Uiteindelijk zorgde dit ervoor dat 7 clans zeer trouw bleven aan de shogun, aangezien ze grote privileges kregen van de shogun met de ambten van kanrei (vice-shogun) of shoshi (leider van het bureau der Samurai). Zo kon de shogun macht geven aan de shugo daimyo en toch nog steeds zelf de finale beslissing nemen binnen de regering. Ashikaga Yoshimitsu moest dus wel rekening houden met deze shugo daimyo, maar hij had er wel voor gezorgd dat hij nog steeds het staatshoofd was van een eengemaakt Japan.

Het einde van de Zuidelijke Dynastie

Yoshimitsu kon nu profiteren van zijn nieuwe goed functionerende staat, zeker nu hij de vice-shogun tot ontslag had gedwongen. Ashikaga Yoshimitsu zal dan ook de sterkste Shogun zijn gedurende de Muromachi-periode. Hij kon nu ook wat meer zijn macht laten blijken in de hoofdstad. Hij liet in 1378 regeringsgebouwen zetten in de wijk Muromachi in Kyoto waar ook een luxueuze residentie voor Yoshimitsu gebouwd was. Deze residentie staat bekend als het Bloemenpaleis.

Hana no goshō
(Het Bloemenpaleis)

Yoshimitsu ging in 1385 op rondreis door Japan naar de verschillende provincies, hij wilde de verschillende heiligdommen en tempels bezoeken. In werkelijkheid was dit een inspectiereis om de plaatselijke machtsverhoudingen te bestuderen. Ondertussen was de macht van de Zuidelijke Dynastie nog verder afgetakeld. Yoshimitsu slaagde erin om hen tijdens de rondreis te overtuigen om de troon te delen met de Noordelijke Dynastie, door om beurt te regeren. Na wat overtuiging wegens het hof ging de Zuidelijke Dynastie akkoord, maar Yoshimitsu hield zijn belofte niet. Sinds deze afspraken kwam de keizer altijd uit de Noordelijke Dynastie. Yoshimitsu heeft ook ooit geprobeerd om zelf de titel van keizer op zich te nemen, zodat de shogun en de keizer dezelfde persoon zouden zijn. Zijn dood verhinderde dit plan echter, de twee machten bleven gescheiden.

De Japanse economie tijdens het Muromachi-shogunaat

Op economisch vlak had Japan ook enkele problemen. In eerste instantie vormden de belastingen van de politiecommissarissen slechts 2 procent van de jaarlijkse inkomsten van landgoederen, maar dit werd opgeschroefd naar 5 procent. De shugo waren het hier niet mee eens en Yoriyuki (de eerste vice-shogun) schroefde het percentage terug naar wat het eerst was. Het shogunaat moest de inkomsten die nodig waren dus ergens anders gaan zoeken. De Ashikaga clan kon ook niet bijpassen want in tegenstelling tot de Minamoto beschikte dit shogunaat niet over een sterke economische basis. De landen van de Ashikaga waren verdeeld en toonden weinig cohesie, de landen van de Minamoto waren groot en economisch sterk. De oplossing voor het monetaire probleem lag dus in de handel. Yoriyuki hief belasting op sake-brouwerijen en lommerds in en rond de hoofdstad. In 1393 werd dit één van de voornaamste inkomsten voor het shogunaat. Het brouwen van sake was al sinds de Heian-periode (de periode voor de Kamakura-periode) een belangrijke economische activiteit in Japan. Het zorgde voor handel en geldcirculatie doorheen Japan. De sake-brouwers maakten zulke winsten dat ze hun winsten konden uitlenen tegen een rente. Andere ambachten waren vaak beschermd door belangrijke aristocratische families, maar het shogunaat hield het heffen van belastingen op het brouwen van sake voor zichzelf. Ze gingen daar zo ver in dat de sake brouwers een monopolie kregen om er zeker van te zijn dat er veel

winst gemaakt zou worden die het shogunaat daarna kon belasten. Twee andere taken die Yoriyuki ook invoerde waren die op land en huishoudens. Deze taken werden in natura overgegeven aan de lokale commissaris en moesten de onvoorziene uitgaven van het shogunaat dekken.

Nieuwe opstanden in Japan

De landsamurai en de bovenlaag van de boeren ontwikkelden groeperingen die soms hele dorpen omvatten. Deze groeperingen kwamen vooral op in regio's met een sterke handelsactiviteit. Ze werden steeds groter en uiteindelijk konden ze meerdere dorpen omvatten. Zij gingen zelf hun dorpen leiden en hielpen elkaar om te weerstaan aan de wil van de landheer. In vele gevallen werden er geen ambtenaren meer gestuurd om belastingen te innen en zo konden zij zelf hun eigen belastingen innen. De landheren en de shugo vreesden deze groeperingen en in vele gevallen waren ze militair capabel genoeg om het op te nemen tegen hun eigenlijke leiders. Deze groeperingen ontstonden ook enkel uit frustratie, aangezien de boeren en land-samurai het beu waren om uitgebuit te worden door de verschillende instanties die de leiding hadden in hun regio. Uiteindelijk zal er in 1418 een opstand komen die Kyoto in rep en roer zette om kwijtschelding van hun schulden te eisen aangezien vele boeren hun belastingen niet meer konden betalen. Vele huizen van rijke geldschieters, brouwers, landeigenaren, etc. werden in brand gestoken. De opstandelingen verklaarden op deze manier de oorlog aan de machtsstructuur van Japan en ze wilden een verandering in de politieke machtsverhouding. Dit was de eerste keer dat de Japanse bevolking overging naar georganiseerde opstanden. De machtsstructuur van het shogunaat takelde dan ook snel af. Steeds meer belangrijke landheren en daimyo-shugo keerden zich van het shogunaat af en namen zelf de lokale macht in handen. Het shogunaat verloor zo de controle over vele provincies. Dit was een ramp voor de shogun aangezien hij deze landheren en daimyo-shugo juist nodig had om de bevolking onder controle te houden. Ook vele soldaten die loyaal waren aan de shogun liepen over naar de opstandelingen, de macht in Japan was verscheurd.

De Onin-oorlog

De Onin-oorlog was een burgeroorlog tussen twee clans die vazallen waren van de Shogun. De toenmalige Shogun was Ashikaga Yoshimasa, maar in 1464 had hij nog steeds geen kinderen. Hij overhaalde zijn broer om zijn leven als monnik op te geven en hem op te volgen als Shogun. De kwestie werd ingewikkeld toen Ashikaga Yoshimasa in 1465 onverwachts een zoon kreeg. In de intieme cirkel van de Shogun werd er een politiek spel gespeeld en dat leidde uiteindelijk tot gevechten in Kyoto. De Shogun zag dit als een opstand en dus moest de Ashikaga clan proberen om deze gevechten te beëindigen. De pogingen van de Shogun waren echter tevergeefs en de Ashikaga clan, het hof van de Shogun en zijn vazallen werden opgesplitst in twee coalities. De coalitie die de broer van de Shogun op de troon wilde zetten had een leger van 85 000 soldaten en het leger van de coalitie die de zoon van Ashikaga Yoshimasa op de troon wilde zetten was 80 000 soldaten sterk. Uiteindelijk besliste de broer van de Shogun om tegen de wil van Ashikaga Yoshimasa in te gaan en hij koos de kant van de zoon van de Shogun. Dit zorgde ervoor dat de Shogun tegen zijn broer moest strijden die hij eigenlijk op de troon wilde zetten. De oorlog zou er in 1477 voor zorgen dat Kyoto in puin lag en er bleef niets over van de ambities die beide zijden in deze oorlog voorop hadden gesteld. De Shogun weigerde ook om duidelijkheid te scheppen in deze verwarrende situatie. Uiteindelijk zouden de gevechten in Kyoto stoppen, maar in de rest van Japan begonnen de gevechten pas. In 1485 had de bevolking er genoeg van, de boeren en de jizasamoerai (= boeren die getraind waren om te vechten als samoerai) kwamen in opstand en ze noemden hun leger de Ikki. Zij gingen zichzelf alliéren met een Boeddhistische sekte in de Kaga Provincie, deze sekte had een groot aantal krijger- monniken die op hun beurt een opstand startten. Deze revolutionairen werden de Ikko genoemd, samen met de Ikki vormden zij de Ikko-

Ikki en samen slaagden ze erin om de Kaga provincie af te scheuren en te regeren. Wat eerst een onbelangrijk familiedispuut leek, mondde uit in het verscheuren van Japan in kleine stukjes.

Ikki

Eind 1485 brak er een opstand uit in Yamashiro, de aanleiding voor deze opstand was de vernieling die de rivaliserende facties van de Hatakeyama-clan aanrichtten. De lokale boeren kwamen in verzet en stelden volgende eisen:

1. Terugtrekking van beide legers
2. Herstel van het bezit van tempels
3. Ontmanteling van de nieuwe tolkantoren

Deze opstandelingen werden ook wel de Kunni-Ikki genoemd. Ze slaagden op elk punt en het volk stelde zelf een raad aan die als een soort regering moest dienen voor Yamashiro. Dit zelfbestuur duurde echter maar acht jaar, daarna werd de raad weer ondergeschikt aan een daimyo (landheer). Het idee dat deze opstand in gang stak, verspreidde zich naar andere provincies, zo had dit gevolgen in de streken Hokuriku, Tokai en Chugoku. In deze streken gingen er ook boerendorpen opstanden organiseren om deze ideeën te verwezenlijken. De bekendste opstand is die van de Ikko-Ikki in Kaga. De Ikko-sekte (= Boeddhistische sekte) was een strekking van het Reine Landboeddhisme. Deze sekte kende vooral in Kaga een gigantische groei in populariteit, mede dankzij Rennyo. Rennyo was een populistische predikant die beklemtoonde dat de abt en de gelovigen gelijk zijn in de ogen van Boeddha, hij schreef ook verschillende brieven aan zijn gelovigen. Hij maande de sekte aan tot gehoorzaamheid aan de overheid, maar de sekte kwam in 1488 toch in gewapende opstand tegen de shugo van hun provincie. Deze sekte bracht een leger van 130 000 op de been, dit was ongezien. Ze verpletterden de lokale shugo en zijn familie en de Kaga-provincie zal nog lang de enige provincie in Japan zijn die niet door een daimyo bestuurd werd. Zowel de Kuni-ikki als de Ikko-ikki gingen ten onder aan innerlijke verdeeldheid. De dorpen zijn terug onder het gezag gekomen van de daimyo na een tijd, maar ze zorgden wel voor verandering. Beide facties waren manifestaties van een grotere onderstroom, die het systeem van meervoudig landbezit uitholde. Ze slaagden er toch een lange tijd in om geen belastingen te betalen en tijdens beide opstanden konden vele genin (= horigen) hun land deserteren.

Daimyo

Deze opstanden hadden enkele belangrijke gevolgen over heel Japan, zo volgde de 'ontvoogding' van de genin tot kleine zelfstandige boeren. Ook de boeren werden minder hard uitgebuit door de plaatselijke ambtenaren. Tegen het midden van de zestiende eeuw waren deze veranderingen al doorgevoerd in een groot deel van Japan. De shugo daimyo gingen aan deze veranderingen ten onder en vele aristocraten die afhankelijk waren van het shogunaat verarmden. Sommige keizers hadden zelfs niet het geld om hun eigen kroning te betalen. Enkele hovelingen moesten bedelen om kledij te kunnen kopen, de bovenste laag van de Japanse samenleving was ingestort. De nieuwe lokale machthebbers waren nu de sengoku-daimyo, zij hadden meestal geen banden met het centrale gezag. De voornaamste sengoku-daimyo waren de volgende.

1. Ise Nagauji had de leiding over de Imagawa-clan, hij stichtte zijn hoofdkwartier in het kasteel van Odawara.
2. Nagao Tamekage had de leiding over de Uesugi-clan en hij nam de naam Uesugi-Kenshin aan.
3. Takeda Shingen nam de controle over de provincie Kai.
4. De Oda clan had de controle in Owari onder leiding van Oda Nobuhide. Zijn zoon was de legendarische veldheer Oda Nobunaga.

5. De Matsudaira clan nam controle over Mikawa uit deze clan zou de legendarische Matsudaira Ieyasu komen, later zal hij zichzelf Tokugawa Ieyasu noemen.

Deze sengoku-daimyo kunnen het best omschreven worden als opportunisten, de onderlinge machtsverhoudingen wisselden voortdurend. Zij smeedden complotten tegen elkaar en in vele gevallen was het verraad zo groot dat zelfs naaste familieleden zich tegen elkaar keerden. Qua machtsstructuur verschilden de sengoku-daimyo in het begin niet zo erg van de shugo-daimyo die hen voorgingen. Zij oefenden rechtstreekse controle uit over een klein gedeelte van zijn gebied, terwijl de rest rechtstreeks het bezit was van plaatselijke kleine landheren die de daimyo onderdanigheid verschuldigd waren, wat zich onder meer uitte in dienstplicht. Dit was het systeem dat men in Europa ook kende in de feodale periode. De sengoku-daimyo onderscheidden zich daarna wel door rechtstreekse controle te willen over hun gehele territorium. Zij wilden zo weinig mogelijk onafhankelijkheid voor de kleine landheren, hiervoor gebruikten ze ook vaak onderhandse tactieken. Zo kon het zijn dat ze de boeren opzetten tegen hun landheer om ervoor te zorgen dat hij uit de gratie viel bij de bevolking. Ze gingen ook hun eigen legers oprichten en ze gingen hiervoor nauw samenwerken met de krijgersklasse. Velen van de bushi kregen belangrijke militaire titels in het leger van de plaatselijke sengoku-daimyo. De nood aan dit staand leger zorgde ervoor dat de sengoku-daimyo nu beroepssoldaten gingen opleiden om de constante druk van buitenaf te kunnen weerstaan. Dit was nodig omdat de sengoku-daimyo ook vaak elkaars land probeerden over te nemen. Deze militaristische organisatie van de Japanse samenleving zorgde er ook voor dat vele steden uitgroeiden tot zogenaamde kasteelsteden.

2 Cursus: De Japanse middeleeuwen

2.1 Cursus: Kamakura -periode

Zie bijlage 1

2.2 Cursus: Muromachi-periode

Zie bijlage 2

2.3 IT-les: Sengoku-periode

Zie bijlage 3

2.4 Bijhorende lesvoorbereidingen

2.4.1 Lesvoorbereiding Kamakura-periode

LESVOORBEREIDINGSFORMULIER

Naam student: Jordi Willekens Opleidingsonderdeel: Bachelorproef De Japanse middeleeuwen	Contactpersoon Jordi Willekens: Jordi.Willekens@student.pxl.be Alternatief e-mailadres: Jordiwil1996@hotmail.com
--	---

Identificatie van de les	
School: KA Lommel Klas (+ aantal lln.): 3 ASO Optie/Richting: A-Stroom Vakmentor naam: e-mailadres: telefoon:	Leervak: Geschiedenis Lesonderwerp: De Japanse middeleeuwen: de p: Kamakura-periode Datum: Lesuur: Bijlagen: Zie theoretische tekst voor de leerkracht

Situering in het leerplan Leerplannummer: 2012/010 Leerplandoelstelling(en) en leerinhoud(en): 43 de bestudeerde leerinhouden van de niet-westerse samenlevingen tussen 375 en 1500 situeren in tijd en ruimte en het verband aangeven tussen beide. 44 de relativiteit van de westerse periodisering aantonen door te vergelijken met andere periodisering. 45 minstens 1 probleemstelling per bestudeerde leerinhoud van de niet-westerse samenlevingen tussen 375 en 1500 uitwerken. 46 voor twee maatschappelijke domeinen naar keuze minstens één voorbeeld van een overeenkomst en één voorbeeld van een verschil geven tussen de bestudeerde ontwikkelingsfasen van de westerse en minstens één van de bestudeerde niet-westerse samenlevingen tussen 375 en 1500. 47 door de leraar aangereikte of zelf gevonden informatie over de niet-westerse samenlevingen tussen 375 en 1500 aan de hand van vragen of een afgebakende opdracht kritisch analyseren,
--

hoofd- en bijzaken erin van elkaar onderscheiden en er de nodige gegevens uit halen om een probleemstelling te beantwoorden.

48 uit de aangereikte of zelf gevonden historische informatiebronnen over de niet-westerse samenlevingen tussen 375 en 1500 een standpunt halen en daarover onder begeleiding een vraag formuleren en eventueel een eigen standpunt beargumenteren.

49 aan de hand van gerichte vragen, historische documenten over de niet-westerse samenlevingen tussen 375 en 1500 met elkaar vergelijken en hieruit een gefundeerd besluit trekken.

50 begrippen die gerelateerd zijn aan de niet-westerse samenlevingen tussen 375 en 1500 binnen hun specifieke context verklaren en, waar mogelijk, in andere contexten toepassen.

51 de fundamentele kenmerken omschrijven van de bestudeerde niet-westerse samenlevingen tussen 375 en 1500.

52 mogelijke onderlinge verbanden en wisselwerkingen binnen en tussen de maatschappelijke domeinen van de niet-westerse samenlevingen tussen 375 en 1500 aantonen.

53 minstens 1 aspect van de niet-westerse samenlevingen tussen 375 en 1500 historiseren en/of actualiseren.

Eindterm(en) of ontwikkelingsdoel(en):
(Beschrijvend niveau)

VOET (vanaf 2^e jaar):

- 4 blijven, ondanks moeilijkheden, een doel nastreven;
- 10 engageren zich spontaan;
- 14 gaan alert om met media;
- 26 gaan om met verscheidenheid;

Informatie over de didactische beginsituatie

Praktisch (lokaal, materiaal, leraar, school,)

Zelf aan te vullen

Leerling (belangstelling, onderlinge relaties, leer- en gedragsproblemen)

Zelf aan te vullen

Vakinhoudelijk (voorkennis, ervaring,)

Zelf aan te vullen

Persoonlijke aandachtspunten

Zelf aan te vullen

Verwachte knelpunten (!) en differentiatie (inhoudelijk, organisatorisch,...) (vanaf 2^e jaar)

Doelstellingen

Kennis (K):

+ verwijzing naar nummer van leerplandoel en eventueel VOET

K1: De leerlingen kennen de volgende begrippen: Samurai, Shintoïsme, shogun, clan, dyarchie, seppukku

K2: De leerlingen kennen de verschillen tussen de middeleeuws-Japanse sociale hiërarchie en de middeleeuws-Europese sociale-hiërarchie.

K3: De leerlingen kennen het beleid van Minamoto Yoritomo

, ...

Vaardigheden (V):

+ verwijzing naar nummer van leerplandoel en eventueel VOET

V1: De leerlingen kunnen in eigen woorden de gevolgen van de Genpei-oorlog beschrijven.

V2: De leerlingen kunnen begrijpend lezen.

V3: De leerlingen kunnen de verschillen tussen het Shintoïsme en het Christendom opsommen.

V4: De leerlingen kunnen verbanden leggen tussen de invasie van de Mongolen en de val van de Hojo-clan.

Attitudes (A):

+ verwijzing naar nummer van leerplandoel en eventueel VOET

A1: De leerlingen zijn bereid om samen te werken

A2: De leerlingen zijn bereid om over de leerstof te discussiëren

Leermiddelen (voor leraar en leerling; handboeken, transparanten, werkblaadjes, cursus,)

Theoretische tekst over de Japanse middeleeuwen

Cursus Kamakura-periode

Geraadpleegde bronnen (internet, bijkomende handboeken, handleidingen,)

Te noteren in de schoolagenda

De Japanse middeleeuwen: de Kamakura-periode

2.4.2 Lesvoorbereiding Muromachi-periode

LESVOORBEREIDINGSFORMULIER

Naam student: Jordi Willekens Opleidingsonderdeel: Bachelorproef De Japanse middeleeuwen	Contactpersoon Jordi Willekens: Jordi.Willekens@student.pxl.be Alternatief e-mailadres: Jordiwil1996@hotmail.com
--	---

Identificatie van de les School: KA Lommel Klas (+ aantal lln.): 4 ASO Optie/Richting: A-Stroom Vakmentor naam: e-mailadres: telefoon:	Leervak: Geschiedenis Lesonderwerp: De Japanse middeleeuwen: de p: Muromachi-periode Datum: Lesuur: Bijlagen: Zie theoretische tekst voor de leerkracht
--	---

Situering in het leerplan Leerplannummer: 2012/010 Leerplandoelstelling(en) en leerinhoud(en): 43 de bestudeerde leerinhouden van de niet-westerse samenlevingen tussen 375 en 1500 situeren in tijd en ruimte en het verband aangeven tussen beide. 44 de relativiteit van de westerse periodisering aantonen door te vergelijken met andere periodisering. 45 minstens 1 probleemstelling per bestudeerde leerinhoud van de niet-westerse samenlevingen tussen 375 en 1500 uitwerken. 46 voor twee maatschappelijke domeinen naar keuze minstens één voorbeeld van een overeenkomst en één voorbeeld van een verschil geven tussen de bestudeerde ontwikkelingsfasen van de westerse en minstens één van de bestudeerde niet-westerse samenlevingen tussen 375 en 1500. 47 door de leraar aangereikte of zelf gevonden informatie over de niet-westerse samenlevingen tussen 375 en 1500 aan de hand van vragen of een afgebakende opdracht kritisch analyseren,
--

hoofd- en bijzaken erin van elkaar onderscheiden en er de nodige gegevens uit halen om een probleemstelling te beantwoorden.

48 uit de aangereikte of zelf gevonden historische informatiebronnen over de niet-westerse samenlevingen tussen 375 en 1500 een standpunt halen en daarover onder begeleiding een vraag formuleren en eventueel een eigen standpunt beargumenteren.

49 aan de hand van gerichte vragen, historische documenten over de niet-westerse samenlevingen tussen 375 en 1500 met elkaar vergelijken en hieruit een gefundeerd besluit trekken.

50 begrippen die gerelateerd zijn aan de niet-westerse samenlevingen tussen 375 en 1500 binnen hun specifieke context verklaren en, waar mogelijk, in andere contexten toepassen.

51 de fundamentele kenmerken omschrijven van de bestudeerde niet-westerse samenlevingen tussen 375 en 1500.

52 mogelijke onderlinge verbanden en wisselwerkingen binnen en tussen de maatschappelijke domeinen van de niet-westerse samenlevingen tussen 375 en 1500 aantonen.

53 minstens 1 aspect van de niet-westerse samenlevingen tussen 375 en 1500 historiseren en/of actualiseren.

Eindterm(en) of ontwikkelingsdoel(en):
(Beschrijvend niveau)

- 1 tonen de relativiteit aan van het westerse periodiseringsconcept door het te relateren aan andere samenlevingen.
- geven enkele overeenkomsten en verschillen aan tussen de ontwikkelingsfasen van de westerse samenleving onderling
- 2 basis van kenmerken uit de socialiteitsdimensie.
- 3 verruimen het aantal historische begrippen en probleemstellingen preciseren die vanuit hun evolutie in de tijd.
- 5 omschrijven fundamentele kenmerken van één niet-westerse samenleving in een bepaalde periode.
- 18 in historische informatie hoofd- van bijzaken onderscheiden in een duidelijk op hun niveau omschreven probleem.
- 19 aan de hand van vragen en op hun niveau omschreven opdrachten, informatie interpreteren en mogelijke betekenis
- 22 met coherente argumenten hun eigen standpunt tegenover een historisch of actueel maatschappelijk probleem ver

VOET (vanaf 2^e jaar):

- 4 blijven, ondanks moeilijkheden, een doel nastreven;
- 10 engageren zich spontaan;
- 14 gaan alert om met media;
- 26 gaan om met verscheidenheid;

Informatie over de didactische beginsituatie

Praktisch (lokaal, materiaal, leraar, school,)

Zelf aan te vullen

Leerling (belangstelling, onderlinge relaties, leer- en gedragsproblemen)

Zelf aan te vullen

Vakinhoudelijk (voorkennis, ervaring,)

Zelf aan te vullen

Persoonlijke aandachtspunten

Zelf aan te vullen

Verwachte knelpunten (!) en differentiatie (inhoudelijk, organisatorisch,...) (vanaf 2^e jaar)

Doelstellingen

Knowledge (K):

+ verwijzing naar nummer van leerplandoel en eventueel VOET

K1: De leerlingen kennen de volgende begrippen: shogun, daimyo, samurai, het hof, Ikko-Ikki, Shintoïsme

K2: De leerlingen kennen de belangrijkste elementen uit de regeerperiode van Ashikaga Takauji

K3: De leerlingen kennen *het verloop en de gevolgen van de Onin-oorlog*

Vaardigheden (V):

+ verwijzing naar nummer van leerplandoel en eventueel VOET

V1: De leerlingen kunnen de Muromachi-periode op een tijdsband aanduiden.

V2: De leerlingen kunnen Kyoto op een kaart van Japan aanduiden.

V3: De leerlingen kunnen de Kenmu-restauratie in eigen woorden uitleggen.

V4: De leerlingen kunnen zelf een mening formuleren over de gebeurtenissen in de Onin-oorlog.

Attitudes (A):

+ verwijzing naar nummer van leerplandoel en eventueel VOET

A1: De leerlingen zijn bereid om naar elkaar te luisteren.

A2: De leerlingen zijn bereid om een discussie aan te gaan over de nieuwe leerstof.

Leermiddelen (voor leraar en leerling; handboeken, transparanten, werkblaadjes, cursus,)

Theoretische tekst over de Japanse middeleeuwen
Cursus Muromachi-periode

Geraadpleegde bronnen (internet, bijkomende handboeken, handleidingen)

Te noteren in de schoolagenda

De Japanse middeleeuwen: de Muromachi-periode

Besluit

De Japanse middeleeuwen worden heel weinig besproken in het Belgische onderwijs, aangezien ze ook zelden voorkomen in de leerwerkboeken die in het huidige onderwijs zo populair zijn. Er bestaat geen soortgelijke cursus in het Nederlands. Dit heeft waarschijnlijk te maken met het aantal beschikbare bronnen in het Nederlands, die zijn te beperkt om er echt een uitgebreide studie over te maken. De Japanse middeleeuwen zijn dus in het onderwijs nog onbekend terrein, maar het is zeker niet onmogelijk om er lesmateriaal voor te maken. Deze cursus is een goed begin voor elke leerkracht die meer variatie in zijn lessen wil en ze moeten zelf geen extra informatie gaan opzoeken door de theoretische tekst die extra beeld en uitleg verschaft. Indien er toch meer informatie opgezocht moet worden is het aan te raden om hiervoor ook buitenlandse bronnen te gebruiken aangezien die vaak veel uitgebreider zijn.

De cursussen gebruiken dezelfde methodologie als de andere leerwerkboeken in het middelbaar, de werkwijze zou dus niet vreemd moeten zijn voor de leerlingen. Deze cursus kan dus gewoon toegepast worden zoals de leerwerkboeken die tegenwoordig gebruikt worden. De IT-les is nieuw, maar het is redelijk simpel opgesteld. De leerlingen kunnen de QR-codes scannen met hun smartphone, tablet, etc. of de link ingeven op het internet en ze kunnen beginnen. Daarna staat er duidelijk welke vragen je met welke video kan beantwoorden, zo is de IT-les multi-inzetbaar. Het kan dienen als huiswerk, een taak voor tijdens de studie (indien de leerkracht afwezig is), het kan in een gewone les gebruikt worden en het kan ook als hoekenwerk gegeven worden. De theoretische tekst dient enkel om de leerkracht voor te bereiden op de vragen die tijdens de les gesteld kunnen worden door de leerlingen. De les is kant en klaar en de Japanse middeleeuwen zijn met de hulp die hier aangeboden wordt direct inzetbaar, er zijn ook geen missende elementen voor een typische geschiedenisles. Alle benodigde leerplandoelstellingen en eindtermen kunnen behaald worden binnen de tijdspanne die hiervoor uitgereikt is en de leerkracht moet zijn lesstijl niet aanpassen aan de cursus.

Literatuurlijst

- Boot, B.J., (2001), *Keizers en shogun*, University press Salomé: Amsterdam.
- Bouvier, N., (2012, Nederlandse vertaling) *Japanse kroniek*, Uitgeverij Bas Lubberhuizen.
- Hall, J., Jansen, M., Madoka, K., Twitchett, D., (2008), *The Cambridge history of Japan*, Cambridge University Press.
- Mass, J.P., (1982), *Court and Bakufu in Japan: Essays in Kamakura History*. New Haven: Yale University press.
- Musashi, M., (2006, vijfde druk) *De strategie van de samoerai*, Amsterdam: Karnak.
- Roberts, A., (2011) *Legendarische veldheren II*, Utrecht: Omniboek.
- Santon, K. & Mackay, L., (2010) *Grote atlas van de wereldgeschiedenis*, Perragon books LTD: New York.
- Walker, B.L., (2015), *A concise history of Japan*, University printing house: Verenigd Koninkrijk.
- Vande Walle, W., (2014, derde herwerkte uitgave) *Een geschiedenis van Japan: Van samurai tot soft power*, Leuven: Acco.

Geraadpleegde werken

- Blombert, C., (1994). *The Heart of the Warrior: Origins and Religious Background of the Samurai System in Feudal Japan*. Sandgate, Folkestone, Kent: Japan Library.
- Dersin, D., (2006). *What Life Was Like among Samurai and Shoguns: Japan AD 1000-1700*. Alexandria, Va.: Time-Life Books.
- Duus, P., (1993). *Feudalism in Japan. 3rd ed.* New York: McGraw-Hill.
- Hall, JW., and J.p. Mass., (1974). *Medieval Japan; Essays in Institutional history*. New Haven: Yale University, Ithaca.
- Mass, JP., (1985). *The Bakufu in Japanese History*. Stanford, Calif.: Stanford University Press.

Bijlagen

- Bijlage 1 → Cursus Kamakura-periode
- Bijlage 2 → Cursus Muromachi-periode
- Bijlage 3 → IT cursus Sengoku-periode